

In gesprek over het ambt

Geroepen voor de toekomst

De kerk van vandaag is steeds veelkleuriger, diverser en meer fluïde. Voor werkers in de kerk betekent dat ook een veranderende rol. Daarom voeren we deze jaren een diepgaand gesprek over het ambt in de kerk. De kernvraag: hoe zorgen we dat mensen die zich geroepen weten, hun talent ook echt kunnen inzetten voor de kerk van morgen?

'Het is de roeping van de kerk om daar te zijn waar de Geest aan het werk is en Jezus zich laat vinden.' De woorden staan aan het slot van de [visienota](#) die in 2020 verscheen. Woorden die vertellen dat de kerk tot leven komt door de Geest. Daarom spreekt de nota ook over hoop en vertrouwen. Over houvast. Over een **toekomst die in Gods hand ligt**.

Het zijn betekenisvolle woorden in een tijd die gekenmerkt wordt door onzekerheid. Sinds de tweede helft van de vorige eeuw ontkerkelijkt Nederland in rap tempo. We zien in de Protestantse Kerk **een krimp van 3% per jaar**. Door vergrijzing en overlijden, maar vooral ook door uittreeders. Het is een afname die ons verdrietig maakt en die soms verlamdend werkt.

En tegelijk zijn er allerlei **nieuwe ontwikkelingen**. Op allerlei plaatsen vindt de kerk nieuwe paden. Pioniersplekken weten andere doelgroepen te bereiken. In kliederkerken vinden gezinnen warmte en betekenis. Huisgemeenten brengen mensen dicht bij elkaar. En bestaande gemeenten vinden zichzelf opnieuw uit, ook al zijn ze nog maar met weinigen.

Zo is er langzamerhand een nieuw **mozaïek van kerkplekken** ontstaan – zoals de [gelijknamige nota](#) uit 2019 het noemt. Het is een palet dat ingekleurd wordt door mensen die zich geroepen weten om kerk te zijn tussen 17 miljoen Nederlanders. Een beweging die ons verwondert en dankbaar maakt.

Werkers in de kerk

In dat veelkleurige mozaïek spelen voorgangers een vitale rol. Hun inzet is essentieel voor een levende, toekomstgerichte kerk. Met de groeiende variatie in kerkplekken zien we ook een groeiende **diversiteit in voorgangers**. Want nieuwe kerkplekken vragen om een ander type voorganger. Vaak nemen kerkelijk werkers – met een grote variëteit aan achtergronden – deze plek in. Ook in bestaande gemeenten zien we hen vaker terug. Alleen al omdat kleine gemeenten zich soms geen 'traditionele' voorganger meer kunnen veroorloven.

In *theorie* biedt die ontwikkeling veel kansen. Met een grotere **diversiteit aan talenten en rollen** kan de kerk immers beter aansluiten op de samenleving van nu. Meer variatie binnen de ambten geeft meer mensen de kans om bij te dragen. Mensen die zich geroepen weten voor het werk in de kerk, kunnen daardoor ook echt de ruimte krijgen om aan te haken.

Maar de *praktijk* is anders. Uit het onderzoek [Geroepen om te dienen](#) (maart 2022) blijkt dat kerkelijk werkers tegen **flinke obstakels** oplopen. Ze merken dat ze minder mogelijkheden en een slechtere (rechts)positie hebben dan de predikant. Ze ervaren ook een gebrek aan ruimte en waardering voor hun talenten. Bovendien zijn hun contracten vaak tijdelijk, waardoor de vooruitzichten onzeker zijn.

Heel concreet voelen ze zich wel *geroepen*, maar niet *gezonden*. Een schrijnende situatie, omdat talent zo verloren dreigt te gaan.

Uit datzelfde onderzoek blijkt ook dat het aantal predikanten en kerkelijk werkers verontrustend snel terugloopt. Eerder dachten we nog dat die terugloop gelijkliep met de krimp van de kerk. Maar in het laatste decennium blijkt het **tekort aan voorgangers sneller te groeien**. Dat maakt het nadenken over de invulling van de ambten tot een nog urgenter vraagstuk. Hoe kunnen we écht ruimte maken voor mensen die zich geroepen weten?

In gesprek over het ambt

Sinds 2018 heeft de synode het gesprek over de ambten hoog op de agenda staan. De afgelopen jaren is er dan ook al veel gesproken over de ambtsvisie. De rode lijn van dat gesprek is verwoord in het rapport [Geroepen en gezonden](#) (december 2020). Dat rapport schetst de rol van de ambten in de kerk van morgen. Een kerk die steeds diverser is. Die actiever meebeweegt – of juist tegenbeweegt – met de samenleving. Die aansluit op mensen die zoeken naar liefde en hoop, naar houvast en zin.

Binnen die veelkleurige kerk past een **breder kijk op het ambt**, zegt het rapport. Het geeft hiervoor drie duidelijke uitgangspunten:

- *Het ambt is geworteld in de **Missio Dei***
Voorop staat dat het God is die mensen roept en zendt.
- *De **diversiteit** aan kerkplekken vraagt om een diversiteit aan voorgangers*
De praktijk van het kerk-zijn is steeds gevarieerder én meer fluïde. Daar past bij dat er in de ambten ook meer variatie en ruimte is.
- ***Samenwerking** tussen ambtsdragers is essentieel*
Werkers in de kerk vullen elkaar aan. Ze versterken elkaar en de kerk als ze hun kennis en capaciteiten delen. In een nieuwe ambtsvisie krijgt die samenwerking een centrale plek.

Deze drie pijlers vormen een sterke basis voor het verder uitwerken van een visie. In de komende tijd buigen we ons hierover als synode, moderamen, kerken en dienstenorganisatie.

Zoeken naar een nieuwe praktijk

De zoektocht naar een nieuwe ambtsinvulling is **inspirerend, maar ook ingrijpend**. Hoe creëren we een zorgvuldig proces dat theologisch verantwoord is? Hoe maken we ruimte voor de verschillende stemmen in de kerk? En vooral: hoe zorgen we dat het gesprek ook écht bijdraagt aan een toekomstgerichte kerk?

Om dit gesprek goed te laten verlopen, hebben we het traject opgedeeld in **drie fasen**. De [bijgaande visual](#) geeft een goed beeld van deze verschillende fasen. We zien ze als een kapstok, niet als een sluitend raamwerk. Er is ruimte om stil te staan en afgewogen keuzes te maken. Om een zijpad in te slaan, als dat nodig is. Om te reflecteren en te bezinnen.

- **Fase 1 | Inhoudelijke verdieping (afgerond)**

We zijn dit traject gestart met het onderzoek *Geroepen om te dienen*, naar de bestaande ambtelijke praktijk. De resultaten van dit onderzoek vormen een belangrijke bouwsteen voor de komende fasen.

Daarnaast hebben we gewerkt aan een verdieping van de ambtsvisie uit het rapport *Geroepen en gezonden*. Deze theologische doordenking is vastgelegd in het rapport [Geroepen door Christus](#), dat op 2 juli 2022 is aanvaard door de generale synode.

De notitie legt de nadruk op de vraag naar iemands roeping: weet iemand zich echt geroepen tot het geordineerde ambt van Woord en sacrament - en kan de kerk deze roeping beamen? Vervolgens is er binnen dat ene geordineerde ambt veel ruimte voor differentiatie. De notitie verkent ook de mogelijkheid van een apart ambt voor kerkelijk werkers die geen dienaar des Woords willen zijn.

- **Fase 2: Verschillende beroepsprofielen (deels afgerond)**

We zijn uitgekomen op drie profielen. Ze zijn uitgewerkt in het rapport [Werkers aan het mozaïek van kerkplekken](#):

- De **kerkelijk specialist**, die actief is op een deelgebied.
- De **pastor**, die voorganger is met (vooral) het accent op toerusting van gemeenteleden en coördinatie van het kerkelijk werk.
- De **predikant**, die voorganger is met (vooral) het accent op toerusting van collega's/kerkenraden en conceptuele reflectie en onderzoek.

Samenwerking speelt een belangrijke rol bij deze beroepsprofielen. De verschillende werkers in de kerk vullen elkaar aan, elk met hun eigen talent, expertise en ervaring. Samen kunnen ze het mozaïek van kerkplekken ondersteunen.

De profielen zijn tijdens de synodevergadering in april 2023 aanvaard door de generale synode. Daarbij is de kanttekening geplaatst dat deze beroepsprofielen nog verder uitgewerkt moeten worden. Dit gebeurt in fase 3.

- **Fase 3: Concretisering en uitwerking**

In deze fase werken we de beroepsprofielen verder uit, in lijn met het verzoek van de generale synode. Hierin nemen de werkgroepen Opleidingen en Beroepbaarheid het voortouw. De uitwerking van de beroepsprofielen wordt besproken op de synodevergadering van november 2023.

Tegelijkertijd gaan de werkgroepen Opleidingen, Beroepbaarheid, Rechtspositie en Samenwerking aan de slag met een aantal praktische thema's die spelen rond de nieuwe beroepsprofielen:

- De **opleiding** van werkers in de kerk
- De **beroepbaarheid** van werkers
- De **rechtspositie** van werkers in de kerk
- De **samenwerking** tussen werkers

Zo zorgen we dat de (rechts)positie van werkers geborgd is, dat de profielen helder en werkbaar zijn, en dat de werkers elkaar versterken door hun manier van samenwerken.

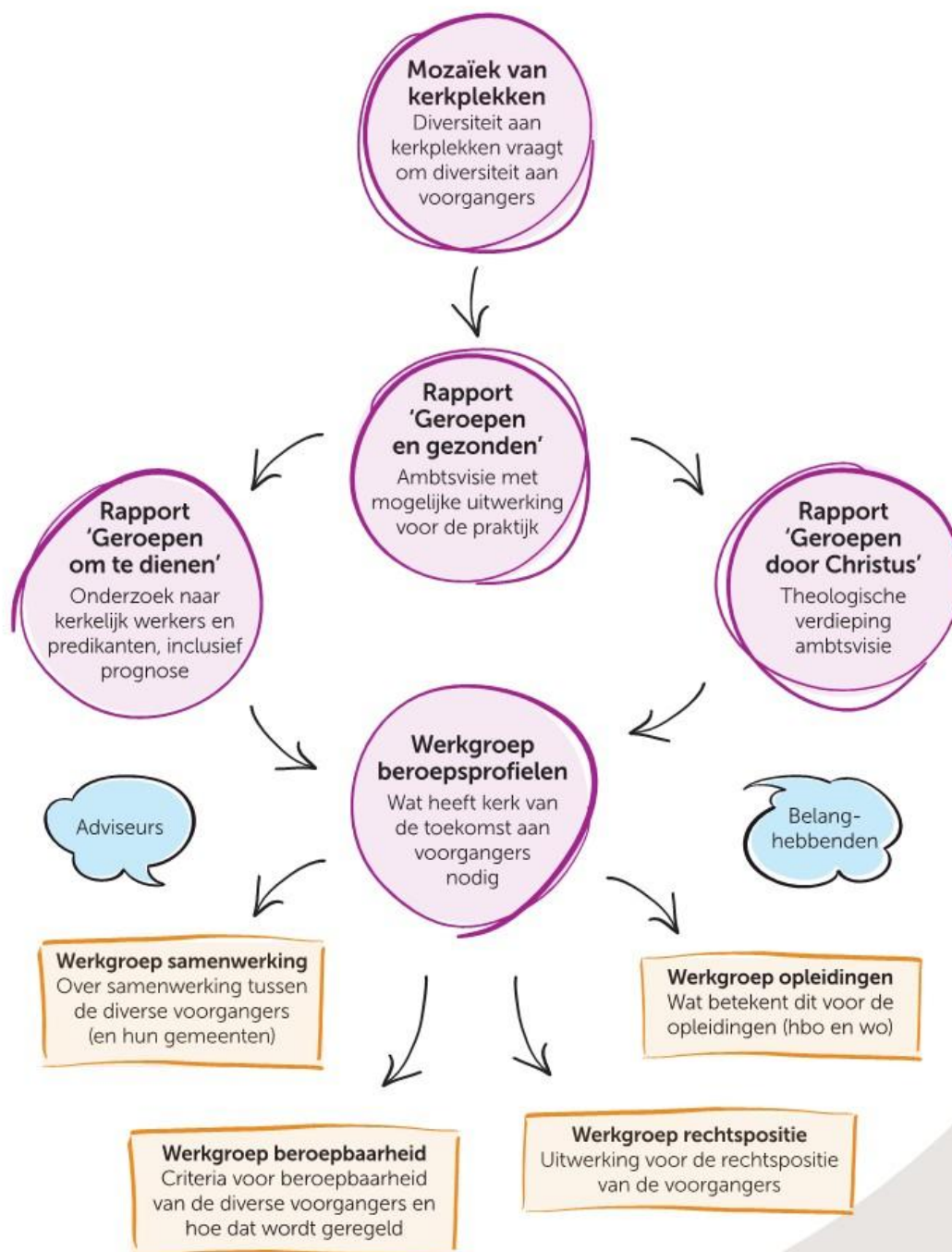
Tot slot: in de eerste fase van dit traject is de mogelijkheid van een 'vierde' ambt voor kerkelijk werkers genoemd. Aan het eind van deze laatste fase verkennen we of dit vierde ambt zinvol en wenselijk is. Het is de bedoeling dat de rechtspositie en de beroepbaarheid van kerkelijk werkers sterk verbetert met de komst van de nieuwe beroepsprofielen. Dat maakt (het nadenken over) een vierde ambt mogelijk overbodig.

We hebben elkaar nodig om te komen tot een nieuwe ambtspraktijk die breed gedragen wordt. Synode, moderamen en dienstenorganisatie houden in dit proces nauw contact met de plaatselijke kerken en met andere partners. We zoeken de dialoog, zodat we gezamenlijk nieuwe wegen inslaan.

Toekomstperspectief

Deze 'expeditie' is een proces van jaren, maar het uitzicht is hoopvol. We leven toe naar een kerk waarin mensen meer ruimte krijgen om hun roeping te volgen. Waarin ze hun talenten en gaven **ten volle kunnen inzetten**. Individueel én in samenwerking met andere werkers, met gemeenteleden, met betrokken organisaties. Zodat we met elkaar de beweging van de toekomstgerichte kerk kunnen vormgeven.

Bezinning op het ambt

Bijlage II: overzicht planning

